

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din. Izenesni ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Viaša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

36. številka

MARIBOR, dne 31. marca 1926.

Letnik II.

„Slovenec“.

Slovenski narod je že marsikdaj prav občutno nastopil kot enota. Bili so to prvi dnevi njegovega narodnega probujanja. Bili so to dnevi njegovih narodnih borb, bili so to dnevi njegovega narodnega osvobođenja, katerega pa je le deloma dosegel. Ker je slovenski narod še tako razdeljen po državah, on ni enoten v enem domu, je potrebno, da še tudi nadalje čuti, da je dober njegov del — v tujini in zatiran, zasužnjen.

A sedaj so dnevi, ko mora slovenski narod zopet enotno stopiti na plan in v svoji enotnosti dobojevati novo zmago, zmago svoje lastne kulture.

Slovenska kultura ni neka splošna vodenost, pač pa je kultura, ki ima svoje spomenike na vseh gričih, na vseh poljih, še na gorah, cerkve in kapelice. Slovenska kultura je krščanska kultura. Tako je krščanstvo v duši slovenskega naroda, da mu je ravno krščanstvo vir in opora vsega njegovega kulturnega napredka. In kakor je smrt v ločitvi duše od telesa, tako bi bila smrt slovenskega naroda, če bi se siloma ločilo od slovenske kulture krščanstvo. Kjer se ta ločitev izvrši na posamezniku, lahko takoj opazi vsakdo, da je tak človek mrtev ne le za krščanstvo, pač pa tudi za narod. Fraziranje takih o narodni kulturi je samo aparat za vbrizgavanje vodenega svobodomiselstva, ki tudi narodno kulturo usmerja po računih svojega materializma. Zato tudi namesto svobode prinaša sužnost v tem ali drugem oziru.

Slovenski narod je začutil bližino teh svojih neprijateljev, katerih nekateri so zrastle iz njegove lastne krvi. Začutil je njih strupen diš — iz njihovih časopisov. Ko je to začutil, se je odločil. — Majhen je, a odločen je. In zdrži, da ga nihče ne ukloni in ne zlomi. Računali so in še računajo, da se bo dalo zrahljati te enotne vrste katoliškega slovenskega naroda. Ali se jim bo posrečilo?

Katoliški slovenski narod si je začrtal enotne kulturne smernice na svojih katoliških shodih. V smislu teh načel naj se vrši vse kulturno delo katoliških Slovencev. Delavci pri enotnem delu morajo imeti enotno besedo, pri svojem posebnem delu pa svojo posebno besedo. Zato je očitna nujnost, da imamo en skupen katoliški dnevnik in posebne tednike po razmerah in pokrajinah. Vsled tega nam je razumljiv enoglasen sklep obeh tiskovnih društev v Ljubljani in v Mariboru.

»Slovenec« je naše skupno dnevno glasilo vseh kat. Slovencev. »Slovenec« ni kranjski, ni štajerski, je last nas vseh. »Slovenec« ni le za razumnike, ali obrtnike, delavce ali kmete, je za vse in za vsakega. Vsakdo, ki priznava krščanstvo kot gibajočo silo v razvoju narodnega življenja, more kot dnevno glasilo izmed vseh slovenskih dnevnikov imeti le »Slovenca«.

»Slovenec« je in bo ostal dnevni glasnik krščanske narodne kulture. »Slovenec« mora zato postati ona sila, da bo vedel vsak:

Kar je govoril »Slovenec«, to je govoril katoliški slovenski narod!

Dnevi so tu, da slovenski narod to izvede.

Bratje, na delo!

Ilustrirani „Slovenec“.

Mnogi so, ki ne morejo imeti dnevnika »Slovenec«, jim je predrag in tudi ni časa čitati vsak dan. Ti si pomagajo takole: Naroče si »Slovenskega Gospodarja«, da zvedo domača poročila. Poleg tega pa si naroče »Ilustrovanega Slovenca«. Tega dobivajo vsako nedeljo. Stane za celo leto 60 dinarjev! Naroči se v Mariboru pri upravi »Slovenca«, Koroška cesta 1, ali v Ljubljani, Jugoslovanska tiskarna.

»SLOVENSKI GOSPODAR«.

Velikonočna številka »Slovenskega Gospodarja« je res jubilejna številka. Vsebinsko je bogata, ima dve lepi prilogi: 1. »Novice v slikah« in 2. »Gospodarske novice«. — »Slovenski Gospodar« je tudi za Maribor in ostala mesta v naših krajih zelo zanimiv list. Ima tudi iz mest poročila. Ko v desetisočih in desetisočih gre med narod, je najbolj priljubljen list, vsako nedeljo glavno razvedrilo štajerskih Slovencev. Marsikdo, ki je imel samo »Našo Stražo«, je naročil poleg »Slovenca« tudi »Slovenskega Gospodarja«. Tudi delavci. Kakor SLS ni samo kmetška in ni samo delavska stranka, ampak ljudska, tako je tudi »Slovenski Gospodar« ljudski list in bo še bolj. Upamo, da ste vi, ki to berete, že naročniki »Slovenskega Gospodarja«. Ako še niste, storite to še danes! »Slovenski Gospodar« stane celo leto 32 dinarjev, pol leta 16 dinarjev, četrt leta 8 dinarjev!

»NAŠ DOM«.

Velikonočna številka »Našega doma« je razposlana vsem naročnikom. Naj jim zradosti velikonočne praznike! Saj prav vesele praznike more obhajati le tisti, ki si je kot naročnik »Našega doma« znal pripraviti poučno in zabavno čtivo. Zato naročite »Naš dom«, kdor ga še nima. »Naš dom« se naroči: Maribor, Aleksandrova cesta 6-I.

»Delu slava — delu čast«.

Mala knjižica sicer, a prav važna, posebno za današnji čas, ki nič ne časti dela. Delavci, katerekoli stroke, sežite po tej knjižici! Širite jo in širila se bo čast in slava vašemu

delu! — Knjiga se naroča: Prosветna zveza, Maribor, Aleksandrova cesta 6-I. in stane 12 D, s poštnino 13 D.

Naša zunanja politika.

Zunanja politika brez vpliva skupščine.

Dne 25. t. m. se je vršila v narodni skupščini debata o proračunu zunanjega ministrstva. Zunanji minister dr. Ninčič je izrazil to priložnost ter podal obširen ekspoz o naši zunanji politiki. Ninčičevo poročilo je razočaralo opozicijo bolj, nego je bilo mogoče pričakovati. Zato je bila tudi kritika opozicije ostra. Posebno pozornost je vzbudil govor poslanca dr. Hohnjeca, ki je nastopil kot prvi govornik opozicije ter uničujoče kritiziral delovanje našega zunanjega ministra. Dr. Hohnjec je izvajal ob splošni pozornosti vse zbornice:

Razprava o zunanji politiki je v našem parlamentu izjema in tako redka izjema; da povse potrjuje resničnost znanega pregovora: »Exceptio confirmat regulam«. Regula pa je, da naš parlament absolutno nič ne sodeluje pri tem, kako se vodi zunanja politika naše države. V tem tvori naš parlament veliko izjemo od neke druge regule, in ta je, da vsi parlamenti istinsko demokratičnih in parlamentarnih držav imajo prvenstvo in odločilno besedo pri določitvi glavnih smernic, po kojih se mora voditi zunanja politika, in pri kontroli dela po teh smernicah od strani nositeljev in činiteljev zunanje politike. Kako je naš parlament okrnjen in kako malo parlamentarna je naša država, se vidi iz tega, da še sedaj nimamo parlamentarne odbora za zunanjo politiko. Naš gospod minister zunanjih zadev je v tem prijetnem položaju, v kojem se nahaja redko kateri izmed njegovih kolegov na svetu, da mu ni treba obveščati parlamenta niti o ciljih svoje politike, niti o sredstvih, ki jih misli upotrebiti, niti o korakih, ki jih namerava podvzeti. Ko je stvar izvršena, ima naš parlament to malo prijetno nalogo, da potrjuje fait accompli, ki so se ustvarili brez njegove vednosti. Poleg takih slučajev, v kojih mora parlament samo izraziti svojo aprobacijo, se v naši narodni skupščini razpravlja o vprašanjih zunanje politike, kadar gospod minister izvoli odgovoriti na kak poslaniški upit ali pa, kadar je v razpravi državni proračun, kar se je od postanka države do sedaj zgodilo samo trikrat.

Danes smo bili v tem izjemnem položaju, da smo slišali ekspoz gospoda ministra o zunanji politiki. Dovoljujem si z ozirom na ta ekspoz gospoda ministra raztolmačiti poglede naše stranke na aktualna vprašanja zunanje politike ter dodati kritične opombe k temu, kar je nosilec zunanje politike naše države storil, odnosno kar je opustil, čeprav bi bil moral storiti.

Zveza narodov.

V mednarodnih in meddržavnih odnosih dandanašnji dominira glavno stremljenje, da se ustvari in ohrani mir à perpétuité, trajni mir. Grozote svetovne vojne in težke njene posledice, ki bodo pritiskale človeštvo celo dolgo vrsto let, so med ljudmi in narodi vzbudile in utrdile željo po trajnem miru. Mir ne sme več biti samo želja, ki jo sporočamo mrtvim, marveč je zahteva, in to nujna in pereča zahteva živih. Da se ta zahteva realizira, se je ustvarila vseobča mednarodna in naddržavna organizacija, koje poglavitni namen je zajamčenje internacionalnega miru in ternationalne varnosti: Zveza narodov.

Ta ideja je stara, skoro tako stara kakor zlo, proti kateremu bi morala biti zdravilo, namreč vojna. Vojna je povzročiteljica toliko in tako velikih nesreč in izgub, da so razumni in plemeniti ljudje že rano mislili na to, kako bi bilo mogoče ustvariti trajno stranje miru. Filozofi in državniki so predlagali zvezo evropskih držav, ki bi naj bila nositeljica svetovnega miru.

Kakor poroča zgodovina, je francoski kralj Henrik IV. (1589 do 1610) zasnoval idejo Zedinjenih držav Evrope. Po njegovem načrtu bi se naj vse evropske monarhije združile v »Krščansko republiko«, ki bi naj s pomočjo vrhovnega razsodišča preprečevala izbruh vojne. Znani veleumni škof Fenelon, ki se je upal kralju Ludviku XIV. izjaviti, da je vojna strahota za narode, je v svojem slavnem delu »Telemach« (1699) predložil ustanovitev razsodišča, ki naj razsodi vse spore med državami ter tako prepreči vojne spopade med njimi.

V početku 18. stoletja (1730) je izdal francoski Abbé de Saint Pierre svoj »Projet de paix perpetuelle«, v kojem propagira idejo vseevropske republike. Za človeška dejanja, tako on argumentira, je odločilna želja po sreči in strah pred nesrečo. Iz teh razlogov je nastala človeška družba. Ako pa so iz teh nagibov poedini individui iz naravnega individualističnega stanja prešli v stanje človeške družbe, zakaj ne bi tudi narodni individui storili istega koraka? Potrebna je samo volja, ki je kristalizacijska točka za nadaljne družabne tvorbe. J. J. Rousseau, ki je Abbéjevo delo nanovo izdal v skrajšanem izvlečku, je o težkočah pri realizaciji te ideje izjavil: »Male poteškoče se dajo lahko odstraniti ter pri tako važnem podjetju niti ne smejo priti v poštev.«

Na Nemškem je bil protagonist mirovne ideje filozof Emanuel Kant. V svojem delu »Idee zu einer allgemeinen

Geschichte in weltbürgerlichee Ansicht« (1784) priporoča »Zvezo narodov, kjer sme vsaka, tudi najmanjša država pričakovati svojo varnost in svoje pravo, ne od svoje lastne moči in razsodnosti, marveč od same velike Zveze narodov, od združene sile in od odločitve po zakonih združene volje.« V svojem spisu »Zum ewigen Frieden« (1795) določuje Kant kot predpogoj večnega miru odpravo stalne vojske. Njegovo mišljenje je, da bodo narodi tekom zgodovinskega razvoja prisiljeni stopiti med seboj v federativne odnose, ki izključujejo vsako vojno. Mednarodno pravo mora utemeljiti na federacijo svobodnih držav.

Iz teh kratkih potez o zgovodini mirovnega stremljenja med človeštvom se vidi, da je imel predsednik Zedinjenih držav Amerike Woodrow Wilson, ustanovitelj Zveze narodov, mnogo velikoumnih in človekoljubnih prednikov. Kar so veleumni in plemeniti možje tekom stoletij zasnovali v svojem duhu, po čegar realizaciji so iskreno hrepeneli, to se je po končani svetovni vojni vsled inicijative velikega demokrata Wilsona uresničilo in ustanovilo. In najsi je Zveza narodov še tako nedostatna in nepopolna realizacija tekom stoletij gojene ideje, vendar je v sedanjem času najboljše sredstvo za poravnavo sporov med narodi in za stabilizacijo miru. Na tem polju si je Zveza narodov stekla že dosti zaslug.

Četudi njen načrt za poravnavo sporov in preprečitev vojne, takozvani ženevski protokol iz leta 1924, ni našel aprobacije najkompetentnejših držav, vendar je njen duh stal ob zibelki onih varnostnih in razsodiščnih pogodb, ki so bile v jeseni 1925 sklenjene v Locarnu.

Mi smo pristaši politike Zveze narodov, ker smo pristaši ideje o evropski in vsesvetni vzajemnosti narodov. Naše stališče je, da se spori med poedinimi narodi ne smejo rešiti z vojnimi sredstvi, ker z mečem ni vedno ne pravo, ne razum, marveč s sistemom mirovne, pravne in stvarne poravnave. Naše glavno načelo za sožitje ne samo poedinih oseb in stanov, marveč poedinih narodov in držav se glasi: solidarnost.

V solidarnosti narodov, v pravnem redu in medsebojnem sodelovanju je spas Evrope in njenih držav. Ako bodo posamezne države se dale voditi vsaka izključno od neizprosne zasledovanja lastnih koristi, brez ozira na pravice in interese drugih, ako bodo poedine države ali bloki držav, ki se sedaj snujejo na vse strani, hotele proti drugim izvajati principe političnega in gospodarskega imperializma, ako ne bodo vse države povdarjale in v dejanjih pospeševale to, kar je vsem skupno, potem je Evropa na potu do prepada, iz kojega za njo in njene narode ni rešitve. Svetovna vojna je Evropo v gospodarskem oziru podjarmila Ameriki, od koje bo morala ostati odvisna celo dolgo vrsto let, dokler ne bo plačala svojih dolgov. Ako bi ne bilo drugih motivov, bi že solidarizem slabih moral poedine države povezati med seboj in združiti v višjo mednarodno celoto. Ne gre za to, kako se ta višja celota imenuje, ali Zedinjene države Evrope ali Panevropa ali kakorkoli že. Gre za to, da v vseh evropskih narodih prodi in zmaga nedeja solidarnosti evropskih držav kot mešanska ideja, brez koje se ne da spasiti Evropa in supremacija njene kulture v svetu. (Klic: Tako je.)

Za sedaj ni druge organizacijske oblike za Zedinjene države v Evropi in na svetu, nego Zveza narodov. Zato mora tej Zvezi veljati ne samo naša simpatija, marveč tudi vsa naša podpora. Naloga naše države in njene zunanje politike mora biti, da se Zveza narodov ojači, da se njena avtoriteta okrepi ter da se njene metode upotrebljujejo pri ureditvi odnošajev med državami in pri poravnavi sporov, ki se pojavljajo med narodi. Mi smo si v svesti, da Zveza narodov še ni dosegla onega stadija v razvoju, ki bi omogočeval večje uspehe na potu do njenih visokih ciljev.

Baš na zadnjem zasedanju tega društva v mesecu marcu tekočega leta smo videli, da je izbila na dan v tem društvu nekaka kriza. Upamo, da temelji društva niso tangirani in da se kriza, ki je izbila na dan, tiče samo konstitucije Zveze, katero je treba reformirati v demokratičnem smislu.

Branitev slovanskih interesov!

Obžalovati moramo zlasti to, da vsled abstinencije Rusije od tega najvažnejšega mednarodnega foruma slovanski interesi na svetu niso tako zaščiteni, kakor bi bilo potrebno, ter koristno za nas Slovence, pa tudi za mir v Evropi. Težko bo dalje prenašati ono anomalijo, da v svetu Zveze ni nobena slovanska država kot stalni član. Ze iz tega razloga je treba nujno podpirati kandidacijo Poljske za mestu v svetu Zveze. Nemčija bi bila veliko boljše dokumentirala svoje miroljubje, ako bi se pri prijavi svojega vstopa v Zvezo ne bi bila protivila zahtevi Poljske. Tako je pa ne samo pri slovanskih, marveč tudi pri drugih državah ostal utis, da Nemčija s svojim vstopom v Zvezo nima toliko v mislih splošni evropski cilj pomirjenja, kolikor separatni svoj namen, ki se tiče verzajske in drugih mirovnihih pogodb in njih eventualne revizije.

Varnostne pogodbe.

Nedostatki, na kojih še sedaj trpi Zveza narodov, so rodili pri nekaterih narodih tendenco izven okvirja Zveze rešiti vprašanje varnosti s posebnimi pogodbami. Tako so nastale varnostne in razsodiščne pogodbe v Locarnu. Ako bodo te pogodbe prošle v medsebojne razmere med država-

Preizkušajte mirne duše najprej vsa mila! - Naposled se boste odločili vendar le za Elsa-mila.

Ta mila zdravja in lepote niso samo prijetno dišeča in

močno se peneča toaletna mila, ampak imajo v sebi tudi še medicinsko preizkušene, dobro delujoče sestavine ter so torej koristna proti pegam, lišajem in različnim nečistostim kože. One store kožo mehko, nežno in kljubujočo učinkom vode in mrzlega zraka. Dobi se pet vrst Elsa mil. Elsa lilijino mlečno milo, Elsa glicerinsko milo, Elsa bo-

rakšno milo, Elsa milo za britje, Elsa katransko ali šampun milo. Za preizkušnjo 5 kosov Elsa mila že ob enem z zavojnino in poštino za 52 din. proti vnaprej poslanemu denarju. Po povzetju za 10 din. več (za poštino). Naročila upraviti: lekarnarju Eugen V. Feller v Donjoj Stubici, Elsatrg 329, Hrvatska.

mi, ki so jih zaključile, ter ne bodo ostale samo na papirju, bo v istini jamstvo miru v Evropi. Mi jih iz tega razloga iskreno pozdravljamo ter kličemo: Vivant sequentes! Naj sledijo drugi Locarni, osobito v srednji in južno-vzhodni Evropi. Čehoslovaška si je zagotovila svoj mednarodni položaj z raznimi varnostnimi, arbitražnimi in prijateljskimi pogodbami z drugimi, zlasti s sosednimi državami. Dr. Beneš je v svojem članku v londonskem listu »Morningpost« 12. februarja t. l. izjavil, da je težnja Čehoslovaške, da tudi njeni odnosi do Ogrske dobijo značaj definitivnega mirovnega razmerja.

Naš gospod minister zunanjih zadev dr. Ninčič je v Zenevo potoval preko Rima, iz Zeneve pa se je vrnil preko Pariza. Ti dve mesti, Rim in Pariz zaznamujeta oni dve točki, okoli kojih se sedaj suče Locarnsko stremenje g. Ninčiča. Mi smo pristaši locarnskega duha, zato se radujemo, da se od njega da voditi tudi naš gospod minister zunanjih zadev. Želeli pa bi, da bi se obe točki: Rim in Pariz spojili v eno ter da bi našo državo, Italijo in Francijo zvezala ena pogodba locarnskega štila. Želimo tudi, da se gospod Ninčič potruži locarnskemu duhu pripraviti terec tudi na Balkanu ter tako ustvariti balkanski Locarno, ki bi bil za našo državo največje važnosti.

Važen del govora gospoda poslanca o razorožitvi, ki je napravil na celo zbornico mogočen vtis, smo priobčili v zadnji številki »Naše Straže«.

Za zaščito naših manjšin.

Spregovoriti moram še o poglavju, ki tvori in bilanci dela in uspehov sedanje vlade in tudi prejšnjih vlad veliko manjko, velik negativum, in to je kapitel o zaščiti jugoslovanskih manjšin v tujih državah.

Fašistična Italija izvaja proti Slovincem in Hrvatom tako brutalno politiko raznarodovanja, da je dosegla oni stadij, o kojem se sodi: non plus ultra. Dalje ne more več! Materni jezik naših bratov Slovencev in Hrvatov je vržen iz javnega življenja, iz vseh uradov, iz vseh šol. Italijanska društva, ki jim je glavni namen italijanizacija neitalijanske dece, zlasti »Lega nazionale« in »Dante Alighieri« pod protektoratom članov kraljevske hiše, so ustanovila po hrvatskih in slovenskih vaseh, trgih in mestih veliko število italijanskih otroških vrtcev, v koje silijo slovensko dečo od 4. do 6. leta, da jo počnejo italijanizirati že v najnežnejših letih. Gentilijeva šolska reforma je slovenski in hrvatski jezik vrgla v nadomestne ure, najnovejša naredba vlade, ki je bila izdana 22. novembra 1925, pa ga popolnoma meče vun iz šol. Ali ni to kulturni barbarizem, ki je bil v dobi helofizma razumljiv? (Ogorčeni klici: Skandal, sramota.) Ali more kulturna Evropa dovoliti, da se smejo gotovi narodi tudi danes degradirati do uloge brezpravnih helotov? (Klici: Tega ne bi smela.)

O asirskem kralju Tiglatpileserju II., ki je vladal pred 3000 leti, poroča zgodovina, da je izdal strogo naredbo, da morajo vsi narodi, ki so mu podložni, imeti samo ena usta, to je, da smejo govoriti samo asirski jezik. Ta rešitev jezikovnega vprašanja je zabeležena in ovekovečena na posebnem klinopisnem spomeniku s podobo kraljevo. Čez 3000 let se je zopet pojavil Tiglatpileser v osebi gospoda Mussolinija. (Fr. Kremžar: Prijatelja našega zunanjega ministra!), ki je izdal dekret, da morajo vsi Slovenci in Hrvati, ki so podložni Italiji, imeti samo italijanska usta. Za to svojo politiko si Mussolini ni zaslužil klinopisnega spomenika, pač pa izvršitev načela: Klin s klinom, reciprocitetno postopanje z Italijani v naši državi. (Franc Kremžar: Ga ne smemo izvajati.) Ako fašistovska Italija ne dovoljuje našim bratom Slovincem in Hrvatom slovenskih šol, zakaj naj imajo Italijani v naši državi svoje šole? (Franc Kremžar: Tako veli sporazum!) Če naši bratje v Italiji nimajo svojih slovanskih šol, tudi Italijani v naši državi do njih nimajo nobene pravice. Ako pomislimo, da je italijanski življenjski v naši državi v narodnem oziru ne samo najpopolnejše zaščiten in naravnost privilegiran, slovanski življenjski v Italiji pa pritiskan in potlačen do popolne narodne brezpravnosti, potem vidimo velikansko razliko med energijo in efikasnostjo (učinkovitostjo) italijanske politike ter med slabotnostjo in totalno brezuspešnostjo zunanje politike naše države. (Klic: Tako je.)

Gospod duce Mussolini je v proslulem svojem govoru v italijanskem parlamentu dne 6. februarja izjavil, da dela Italija v pokrajinah narodnih manjšin politiko italijanizacije ter da druge politike delati ne more, ker bi drugače imela na meji državo v državi. Ali ni Italija tega znala med svetovno vojno, ko je Anglijo in Francijo prisilila k londonskemu paktu in po svetovni vojni, ko je meje svoje države raztegnila preko pokrajin, kjer stanujejo Slovenci in Hrvatje! Takrat se ni bala, da s tem svojim aneksionizmom ustvarja državo v državi, marveč so najvišji italijanski vojaški in civilni dostojanstveniki v imenu kralja Slovincem in Hrvatom obljubljali samostojnost in neokrnjene narodne pravice.

Posledice italijanskega prijateljstva.

Ne bi govorili o italijanski politiki, ako se ne bi tikala nas. Minister Titoni je 27. septembra 1919 v imenu italijanske vlade izjavil: »Narodi drugih narodnosti, ki so z nami združeni, naj vedo, da nam je misel pritiska in raznarodovanja popolnoma tuja ter da se bodo njih jezik in njihove kulturne ustanove spoštovale.« Kralj Viktor Emanuel je v svojem prestolnem govoru 1. septembra 1919 k tetu vprašanju zavzel stališče z izjavo: »Naše svebodobljive tradicije nam morajo kozati pot, po kateri najdemo rešitev z največjim spoštovanjem lokalnih avtonomnih ustanov in

običajev.« Deset dni potem je ministrski predsednik Bonomi dal isto obljubo s temi besedami: »Od naše strani priznamo Slovanom in Nemcem pravo na ohranitev njihovega jezika in njihove kulture.« (Franc Smodej: A zdaj? . . .)

Kje je takrat bil strah pred državo v državi? Ta strah razsvetljuje notranje sedaj že podzvestno čustvo nacionalistične Italije, ki nekako instinktivno čuti, da bi politične meje Italije morale teči ne na Snežniku, pri Postojni in Reki, marveč čisto drugje. Nad tem čutom pa sedaj še dominira nasilnost, ki hoče domišljeno državo v državi s tem preprečiti, da hoče Slovincem in Hrvatom vzeti njihovo narodnost in njihovo zemljo poitalijančiti.

Gentilijeva šolska reforma (kraljevi odlok od 22. januarja 1925) je vzela Slovincem in Hrvatom pravico, utemeljeno v naravnem zakonu, ki ga ne sme pogaziti nobena vlast, ako noče sama sebi izpodnesti temelj, na kojem slovi, da odgajajo svoje otroke v materinem jeziku. (Ivan Vesensjak: To je prijateljstvo. — Franc Smodej: Zalostno!) Jezik domače slovenske in hrvatske družine je postal neobvezen predmet in njegov pouk se je omejil na dodatne ure. Pa tudi to je intolerantnemu fašizmu bilo preveč. S kraljevskim odlokom od 22. novembra 1925 se je slovenski in hrvatski jezik v ljudskih šolah zatrl tudi kot neobvezen predmet. (Klici: To je kulturna sramota!) Na svoji rodni zemlji, katero ima slovensko in hrvatsko ljudstvo v svoji posesti celo dolgo vrsto stoletij od dobe, ko italijanska narodnost še ni bila formirana, v javnih šolah, ki jih samo vzdržuje in plačuje, ne sme več čuti niti besede slovenske in hrvatske govornice. Fašistovska Italija je nad Slovence in Hrvate v italijanski državi izrekla smrtno obsodbo.

S temi barbarskimi dekreti je pogodila v srce ne samo italijanske Slovence in Hrvate, marveč tudi narod v naši državi. Mi se s Slovinci in Hrvatmi v Italiji čutimo eno, eno po krvi, eno po jeziku, eno po kulturi. Ni je moči na svetu in naj si bo gigantska sila, ki bi mogla raztrgati to notranjo duhovno vezo, ki gre preko vseh političnih državnih mejnikov. In čimbolj so naši bratje v Juljski krajini pritiskani, čimbolj se jim jemljejo pravice, čim brezpravnejši so od dne do dne, tem bolj so naša srca pri njih in z njimi. To je oni pakt prijateljstva z našimi brati, ki ga nista zasnovala gospoda Mussolini in Ninčič, ki pa je veliko iskrenjši in trajnejši, in sicer za to, ker ga je zasnovala ter ga vzdržuje narava sama in njeni zakoni. (Dolgotrajno burno pritrdjevanje in ploskanje na levici.)

Pakt prijateljstva med našim in italijanskim ministrom zunanjih zadev, zaključen 27. januarja 1924, je za svojo dveletnico prinesel lep dar našim bratom v Italiji: šolski dekret, s katerim je slovenščina in hrvaščina totalno vržena iz osnovnih šol. (Dr. Korošec: Sramota!) In kakor ironija usode se nam dozdeva, da je ta prosluli šolski dekret začel funkcionirati 1. marca, to je tiste dni, ko je gospod Ninčič bil v Rimu, da potrdi in razširi pakt prijateljstva z gospodom Mussolinijem. Vprašam gospoda Ninčiča, ali je pri tej priliki vsaj omenil Slovence in Hrvate v Italiji? Jaz ga ne vprašam, ali se je za nje zavzel, ker bi to bilo preveč. Vprašam ga: Ali ste vsaj omenili naše brate? In če ste jih omenili, kaj vam je na to odgovoril gospod Mussolini? Gospod minister, jaz vas radi vaše pasivnosti obtožujem. Bodite si v svesti, da vas bo obsodila zgodovina. Obsoja pa vas že sedaj srce ne samo slovenskega in hrvatskega, marveč in srbskega naroda. Mi se ne protivimo zvezi z Italijo in tudi ne takozvanemu prijateljstvu z njo. Izjaviti pa moramo: Preko mrtvega trupla našega naroda ne moremo Italiji podajati prijateljske roke.

Za koroške Slovence.

Isti protest moramo nasloviti na adresu našega severo-zapadnega sosedu. Slovenci na Koroškem so od svojih nemških sodeželanov, pod patronanco koroške deželne vlade in pod toleranco centralne dunajske vlade obsojeni na narodno smrt. Pravice, katere jim zajamčuje senžermenska mirovna pogodba, se jim kratijo na celi črti in v polnem obsegu. Slovenski jezik na Koroškem nima mesta v javnosti. Zaprta so mu vrata v urade in v šole — pevdarjam — v vse šole. Koroški Slovenci nimajo nobene take narodne šole, kakor jo sami zahtevajo. Nestrpnost nemškega nacionalizma ilustrira naslednji slučaj: Ko so koncem lanskega leta zastopniki nemštva v Sloveniji se obrnili na koroške Nemce in njihovo vladu z željo, naj bi se Slovincem na Koroškem dale slovenske šole, naj bi se jim dovolila kulturna avtonomija, so zagrizeni nemški nacionalci preko svojih organov — navajam zlasti »Neues Grazer Tagblatt« in »Frei Stimmen« v Celovcu, — posredovalno akcijo Nemcev v naši državi odločno odklonili. Posredovalna akcija Nemcev v Sloveniji za Slovence na Koroškem popolnoma potrjuje resnično naših trditev o narodnem zatiranju koroških Slovencev. Ako bi Slovenci na Koroškem imeli narodne šole in možnost kulturne samoodločbe, se Nemci iz naše države ne bi obrnili na koroško vladu z željo in prošnjo, naj se koroškim Slovincem dajo narodne šole in kulturna avtonomija. Nemškonacionalni organi pa to odbijajo, ker ne dopuščajo paralele med Nemci v naši državi in med Slovinci na Koroškem. Za Nemce v naši državi zahtevajo popolno šolsko in vobče kulturno avtonomijo, Slovincem na Koroškem pa te avtonomije nočejo priznati pod pretvezo, da Slovinci sami slovenskih šol ne zahtevajo. (Franc Smodej: To je stara fraza, stara laž. Koroški Slovenci so zahtevali slovenske šole, ko je še bila avstro-ogrska monarhija, oni jih zahtevajo tudi sedaj, ko so državljani avstrijske republike. Da pri nekem, in to pri majhnem delu slovenskega prebivalstva na Koroškem narodna zavest ne pride s tako silo na dan, je razlog v pre-

plašenosti, ki je rezultat velikih nasilstev od strani Heimverovcev in drugih terorističnih elementov nad mirnim slovenskim prebivalstvom na Koroškem. Nemški nacionalisti se niti ne zavedajo, kako kriva je dedukcija, ki jo izvajajo iz domišljene narodne mlačnosti nekaterih koroških Slovencev. Iz te narodne nezavednosti kot premise deducirajo negacijo slovenskih šol kot zaključek. Pravilen silogizem pa je ta: Ker koroški Slovenci nimajo svojih narodnih šol, zato pri nekaterih izmed njih ni dovolj jake narodne zavesti; tu je pomanjkanje narodne šole premisa, slabost narodne zavesti pa konkluzija. Ako nemški nacionalisti ne bi hoteli priznati pravilnosti tega zaključka, morajo sami svojim zahtevam o kulturni avtonomiji Nemcev na južnem Tirolskem izpodnesti trdno podlago. Saj je tudi na južnem Tirolskem gotovo precejšnje število takih Nemcev, ki vsled fašistovskega terorja in drugih ozirav svoje narodne zavesti in v javnosti ne upajo tako uveljaviti. Sovražno stališče nemških nacionalcev je dokaz, da svetovna vojna z vsemi svojimi bridkimi in težkimi posledicami ni zadostovala, da bi te kroge ozdravila od zloglasne Nietzschejeve teorije o »Herrenmenschen« in »Herdennmenschen«, o gosposkih in robških narodih. Za nas pa je ter mora to odklonilno stališče biti podbuda, da odločno insistiramo na izvrševanju reciprocitetnega načela, katero sem jaz že v začasnem narodnem predstavništvu meseca septembra leta 1920 takole formuliral: »Česar Slovenci na Koroškem ne dobijo, do tega Nemci v naši državi nimajo prava.« Reciprocitetno načelo, katero sem takrat navedel, je treba upoštevati in izvrševati. Istotako je treba, da dobijo premurski Slovenci, ki so v Madžarski, ki stanujejo v okraju št. Gothard in ki jih je več tisoč, svoje pravice. Ti naši ubogi bratje nimajo nobene možnosti, da bi uveljavili svojo slovensko narodnost. Nimajo slovenskih šol, nimajo slovenskih knjig in ne slovenskih časopisov. Naših slovenskih časopisov jim ne moremo pošiljati, ker to zabranjuje madžarska vlada! (Klici: Tako je!) Gospodje, to ni pravica! (Josip Klekl: To je teror. — Svetozar Pribičević: Ali te Ninčič mora da ishodi to traži ugled naše države.) Tudi tukaj zahtevamo reciprociteto z Madžari v naši državi.

Mednarodna ureditev manjšinskega vprašanja.

Usoda narodnih manjšin po poedinah državah dokazuje nujno potrebo enotne regulacije narodno-manjšinskih pravic za vse manjšine po vseh državah. Za tako enotno in vseobčno mednarodno regulacijo je kompetenten najvišji mednarodni forum, in to je Zveza narodov. Vedno bolj se množijo glasovi in zahteve, ki prihajajo iz raznih strani, da se mora ustvariti mednarodno pravo o manjšinskem varstvu. Iskrena želja vseh istinitih prijateljev miru med državami je, da se tako pravo, ki bo obligatorno za vse države, čimprej ustvari. Saj so spori, ki se pojavljajo vsled zatiranja narodnih manjšin po nekaterih državah, vedno hujši, kakor to dokazuje v poslednjem času spor med Italijo in Nemčijo na južnem Tirolskem. Ako ne pride brzo do mednarodne, za vse države enako obligatorne obligacije narodno-manjšinskega prava, bi mogla nastati velika nevarnost za evropski mir.

Avstrija in Nemčija.

Gospodje, še nekaj besed o vprašanju, ki je za naše državo vitalnega interesa, in to je vprašanje priključitve Avstrije k Nemčiji ali kakor se reče po nemški terminologiji, vprašanje Anschlusa. (Svetozar Pribičević: Čujmo, čujmo!)

Anschluss je cilj, po katerem hrepenijo avstrijski Nemci, to je njih velika večina, katerega smatra zedinjenje z Nemčijo kot nekaj raj. (Dr. Korošec: Gospod Ninčič o tem molči.) Svojo željo in voljo po tem so avstrijski Nemci s sklepom narodnega zbora (Nationalversammlung) 11. novembra 1918 v prvem členu svoje provizorične ustave: »Avstrija je del nemške republike.« Pred ta raj pa so alirane velesile, ki so v svetovni vojni bile zmagovite, postavile angela z ognjenim mečem: Mirovno pogodbo s prepovedjo Anschlusa. Angel z mečem v roki še vedno stoji na svoji poziciji. Vprašanje pa je, kako dolgo bo njegov meč ohranil ognjeno silo, da zabrani priključitev. (Dr. Korošec: Nima več ognja.)

Na Nemškem se priključitveno vprašanje presoja nekoliko treznejše nego v Avstriji. Protestantovski krogi osobito na Pruskem ne kažejo posebne navdušenosti za zedinjenje, ker so bojijo velikega prirastka katoliškega elementa v državi. Zanje je od Bismarckovih časov najbolj poželjena rešitev nemškega vprašanja v malo-nemškem zmislu. Tudi gospodarski krogi v Nemčiji se držijo bolj rezervirano, ker vedo, da bi jim sanacija avstrijskega narodnega gospodarstva povzročila dosti težkoč ter od njih zahtevala veliko žrtev. Ni pa dvomiti, da bi v hipu, ko bi vprašanje priključitve stopilo v štadij aktualnosti, nad vsemi konfesionalnimi in gospodarskimi oziri zmagovalo veleniško narodno načelo.

Za sedaj zavzema v tem vprašanju oficialna politika Nemčije in Avstrije stališče, da se spoštujejo določbe mirovnih pogodb. O tem je avstrijski kancler Ramek v avstrijskem parlamentu 17. februarja izjavil: »Zvezna vlada ne bo odstopila od načela, ki se ga že leta trdi kot vodilne linije avstrijske politike, namreč, da se bo lojalno držala senžermenske pogodbe ter bo gojila prijateljske odnose do vseh sosednih držav.«

Pri tej lojalnosti napram mirovnim pogodbam pa je Berlin postal nekaka Mekka, v katero zadnji čas pridno romajo vodilni avstrijski politiki. Meseca januarja je bil v Berlinu veleniški voditelj dr. Dinghofer, podpredsednik

avstrijskega parlamenta. Ko se je uveril pri gospodu Stresemannu, da si Nemčija z locarnskimi pogodbami nikakor ni vezala rok, kar se tiče državne meje proti Italiji na Brennerju, se je zadovoljen vrnil na Dunaj. Početkom februarja je bil v Berlinu prejšnji kancler dr. Seipl, da je, kakor je sam izjavil, izmenjal misli z vodilnimi nemškimi državniki. Rabil je baš isto terminologijo, kakor gospod minister dr. Nintčič, ki je izmenjal istotako svoje misli, samo da ne vemo, kakšne misli je izmenjal v Rimu. (Smeh.) Pri tej priliki je dr. Seipl izjavil novinarjem, da bi pri rešitvi priključitvenega vprašanja od Nemčije mogli nastati dve potežkoči. Prva je nekaj aneksionizem, ki se v Nemčiji pojavlja, kadar se govori o priključitvi Avstrije, kakor da bi Avstrija za Nemčijo bila nekaka kompenzacija za izgubljene pokrajine: Alzacijo, severni Slezvik in severno Slezijo. Druga pa je žaljivo usmiljenje, s kojim se v Nemčiji govori o Avstriji, kakor da bi Avstrija že ležala v zadnjih izdihljajih ter bi priključitev bila nekaka kampferska injekcija, ki bi edina še mogla Avstrijo ohraniti pri življenju. Temu je Seipl dostavil napoved: »Avstrijska država živi ter bo živela, dokler je mogoče ne bodo nekega dne zamenjali za drugo nemško državo.« Jutri odpotuje v Berlin avstrijski kancler dr. Ramek, kajpada samo za to, da napravi kakor je izjavil v parlamentu, oficilen obisk pri nemški vladi.

V Avstriji se tudi pripravlja carinska unija z Nemčijo. Pripravo je vzela v roke dunajska obrtna in industrijska zbornica. Poročila, ki se o tem dajejo v javnost, ugotavljajo z zadovoljstvom, da je tudi avstrijska težka industrija, med njo zlasti Alpine Montangesellschaft, ki je do zadnjega časa bila nasprotnica priključitve, opustila svoje opozicijsko stališče. Tako se pripravlja gospodarsko združenje, ki ni zabranjeno, dočim je politično sedaj že zabranjeno.

Za korekturo avstrijsko-jugoslovanske meje.

Teh važnih činjenic naša zunanja politika ne sme pustiti iz vidika. Imeti moramo odprte oči in realnostim, ki se pripravljajo ter bi enkrat mogle eventualno nastopiti, mirno gledati nasproti. Priključitev Avstrije Nemčiji bi v veliki meri pojačala možnost nemške ekspanzivnosti. Pred svetovno vojno je ta ekspanzivnost imela glavno smernico: Berlin—Bagdad. Vojna je to smernico presekala. Zedinjenje Avstrije z Nemčijo bi nemški ekspanzivnosti dalo smernico: Danzig—Trst. S tem bi bili občutno tangirani gospodarski in drugi bistveni interesi držav, ki se nahajajo med Danzigom in Trstom. Ni dvoma, da bi s tem bila prizadeta tudi naša država s svojimi gospodarskimi in političnimi interesi.

O tem mora zunanja politika naše države voditi računa. Pripravljena mora biti tudi za slučaj, ki bi enkrat mogle eventualno nastopiti, da se Avstrija priključi Nemčiji. Najhujši so tisti udarci, ki pridejo iznenada ter najdejo človeka nepripravljenega. Slab je tisti državnik, ki pretečnih udarcev ne predvideva, marveč s fatalistično udanostjo čaka, da ga dogodki presenetijo. Na eventualno zedinjenje Avstrije in Nemčije moramo biti pripravljeni ter skrbno paziti, da nam prizadene čim najmanj škode. Predvsem moramo gledati, da se bodoči Veliki Nemčiji, ako bi se ustvarila, ne priklopi niti košček slovenske zemlje. Ves slovenski narodni teritorij na Koroškem, kakor daleč sega ter je segal v bližnji, nedavni preteklosti, se mora z našo slovensko zemljo zediniti v nerazdružno celoto. (Viharno pritrjevanje in ploskanje na levice.) S prestantkom Avstrije kot samostojne države tudi preneha koroški plebiscit s svojim političnim rezultatom, ker je bil vršen za Avstrijo, ne pa za Veliko Nemčijo. Slovenski Korotan, historična zibeljka vsega slovenstva, mora biti vrnjen materi Sloveniji. Ni samo nacionalni moment, ki to apodiktčno zahteva, marveč tudi ozir na varnost naše države. Ni vseeno ali imamo za sosedinjo malo avstrijsko republiko ali pa veliko nemško državo, proti koji moramo zahtevati meje, ki nam nudijo večjo varnost in sigurnost.

Nadalje moramo zahtevati, da se izvrši znatna korektura naše državne meje tudi na Štajerskem tako, kakor zahtevajo etnografični in gospodarski razlogi. V slučaju avstrijskega priključitvenega moramo za sebe in našo državo zahtevati mesto Radgono in vse one slovenske prekmurske vasi, ki so bile dodeljene Avstriji. Ne bi tudi mogli in tudi ne bi smeli ostati ravnodušni proti temu, da bi obmejna železnica Špilje—Radgona bila prideljena novi velikonemški državi. Tega ne bi mogli dopustiti ne samo naši gospodarski interesi, marveč tudi velevažni ozir na našo varnost in sigurnost.

Vse te naše nacionalne zahteve nujno priporočamo g. ministru zunanjih zadev, da jih v interesu naše države vzame resno v poštev, da jih dobro prouči ter da jim v mednarodni politiki skrbno pripravi teren za njihovo izpolnitev, ako bi nastopila označena eventualnost velenemške države.

Gospodje, moram končati. Na koncu svojih izvajanj moram povdariti, da so razlogi, zakaj ne moremo biti zadovoljni s politiko gospoda ministra zunanjih zadev, take prirode, da moram v imenu Jugoslovanskega kluba izjaviti, da ne moremo glasovati za budget tega resora.

Politične beležke.

Slovenska svetovna politika. Vsi čuteči Slovani gledajo žalostno na dejstvo, da ravno slovanski narodi nimajo v svetovni politiki svoje besede, kakor bi jim to po številu in njihovi kulturni stopnji šlo. Imamo vendar v Evropi močne slovanske države, a niso že stopile na ta teren skupnega sodelovanja, — niso vzele za podlago svoje zveze — slovanstva. Jugoslavija, Češka, Poljska, Bolgarija, Rusija, to so vendar države, ki bi združene mogle dvigniti moč in vpliv Slovanov v Evropi. Ali zdi se nam, da državniki, posebno recimo naš zunanji minister dr. Nintčič, ni imel niti

ene besede za kakoršnokoli slovansko vzajemnost. In koliko lažje bi bilo zdaj vzajemno sodelovanje vseh slovanskih narodov, ko so se oprostili nekdanje nemške more. Vzrok pa, da se dozdej v tem še ni moglo priti do kakih vidnih uspehov, je v tem, da so ti slovanski narodi premalo ljudski, da so tako ozkim obzorjem obsedeni, da ne vidijo te skupne slovanske poti. Zato tako cvete v teh narodih absolutizem in reakcionarstvo, zato se tako šovinistično postopa z narodi. Pa vzemimo ta zgled v Jugoslaviji in pogledimo Srbe, v koliko so — Slovani, pa isto je na Češkem proti Slovakom in isto drugod. Ali bo kdaj drugače? Mora biti! Mlajši rod slovanskih narodov se otresa starih, ljudskih državnih motcev. Razni politični procesi v Beogradu so dober znak za Jugoslavijo, da bo enkrat krenila na pot slovanske svetovne politike z ozkotirne srbske hegemonije. Pogajanja med Rusijo in Poljsko kažejo, da se bo ta dolgotrajni slovanski spor — poravnal. Češka se pripravlja na tesnejšo zvezo z Rusijo. Rusija sama pa spoznava svoje zmote, ki se jih je v revoluciji navzela in dela zanje pokoro že nekaj let. Še jo bo delala. A po tej pokori bo streznjena in slovanska in krščanska. Svetovna slovanska politika pa ni naperjena na imperijalistično zavojevanje Evrope, kakor je to bila nemška in je danes italijanska svetovna politika. Slovenska svetovna politika posebno še ni naperjena proti nemškemu narodu, pač pa je nujno, da gre z njim vzporedno. Kako zelo bi že želeli slovanskim narodom, ki še tiče v grobu nedemokratizma, da bi zaslišali budilni klic: Slovan, na dan!

Radič se pripravlja na agitacijsko potovanje v hrvaško Primorje. Na Sušak dospe na velikonočni ponedeljek ter bo imel po slovesnem sprejemu veliko zborovanje. Popoldne istega dne se vrši zborovanje v Cirkvenici, naslednji dan bo v Senju. Za ta zborovanja delajo že sedaj velike priprave, da bi privabili čim več poslušalcev.

Dnevne novice.

Ta številka »Naše Straže« je zadnja.

Pozor, naročniki »Naše Straže«! Vse one naročnike, ki so naročnino za list preplačali za D 10 in več in na poziv v št. 30. in 32. niso razpolagali čez njo, smo danes odposlali upravništvu »Slovenca« v Ljubljani. Kdor hoče mogoče samo nedeljsko številko »Slovenca« imeti mesto dnevnika, naj to sam v Ljubljano na upravništvu sporoči. Ostanke pod D 10 nismo odposlali in so v tukajšnji upravi na razpolago. Upravništvu »Naše Straže« se vsem p. n. naročnikom za njihovo potrpežljivost in s njim najtoplejšje zahvaljuje in se ob enem od njih poslovil! V Mariboru, dne 31. marca 1926.

Našemu upravitelju v zahvalo. S spojitvijo »Naše Straže« s »Slovencem« odpade tudi upravništvu lista, katerega je vodil z mojstrsko roko od leta 1919 do danes č. g. Matija Ljubša. Gospod Ljubša ni bil samo upravnik »Straže«, ampak tudi njen sodrudenik v raznih črticah in podlistkih zgodovinske vsebine. Ob priliki najtoplejšje zahvale gospodu upravniku in sodrudeniku je tudi umestno, da se ozremo v par stavkih v življenjepis gospoda upravnika, ki ima kot raziskovalec štajerske zgodovine velike in na merodajnih mestih priznane zasluge. Gospod Matija je rodom od Sv. Antona v Slovenskih goricah. Gimnazijo je obiskoval v Celju ter Mariboru, bogoslovje v Grazu. Kot kaplan je služboval v severnoobmejnih krajih sekavske škofije. Še kot mlad duhovnik je bil imenovan za kaznilniškega kurata v Karlu pri Grazu. Po upokojitvi je ostal v Grazu, kjer se je pečal z raziskovanjem štajerske zgodovine in s sodelovanjem pri raznih graških slovenskih društvih ter organizacijah. Priprostim pomočnikom, mojstrom ter deklam, ki ki so služile v Grazu, je znan kot večletni, požrtvovalni in delavni vodja društva »Kres«, našim akademikom in sedaj starešinam kot član »Zarje«. Po prevratu je zapustil Graz, se preselil v Maribor in prevzel upravništvu našega lista. V Mariboru je pridno sodeloval pri Muzejskem društvu, bil je sodrudenik »Časopisa za zgodovino« in predsednik Društva katoliških rokodelskih pomočnikov v Mariboru. Prihodnji mesec bo zapustil naš gospod Matija Maribor in se preselil v Celje, kjer bo pomagal celjskemu gospodu opatu pri pisarniškem delu. Našemu zaslužnemu upravniku in sodrudeniku še enkrat, iskrena zahvala. Sreča, zadovolje in zdravje ga naj spremljajo tudi v Celje, kjer bo našel dovolj zgodovinskih zanimivosti, katere hoče zapustiti zabeležene slovenskemu narodu v raznih razpravah, ki bodo objavljene v »Časopisu za zgodovino«.

Justifikacija v Celju. V ponedeljek zjutraj, ob pol 7. uri je bil na dvorišču celjskega sodišča obešen roparski morilec Josip Hotko, trgovec in gostilničar v Mariji Gorici pri Zaprešiču. Radi denarnih težkoč je umoril in oropal mesarja Josipa Kraljiča v Dobovi. Ustrelil ga je z lovsko puško, truplo pa je zavlekel na progo, kjer ga je prevozil žrzovlak. Orožništvo je zločinca kmalu izsledilo in pred celjsko poroto je bil obsojen na smrt. V ječi je pričel simulariti blaznost in posrečilo se mu je dospeti v blaznico v Ljubljano. Tu so pa kmalu spoznali, da je popolnoma normalen ter blaznost samo simulira. Prošnja za pomiloščenje je bila odklonjena in v nedeljo opoldne je sodni dvor Hotku naznanil, da bo naslednje jutro obešen. Hotko ni črnil niti besedice, celi dan in po noči je mirno jedel in pil, hodil po celici in zopet legel na posteljo. Ponoči ga je parkrat obiskal gospod kaplan Cafuta, toda obsojenec ga je odklonil. V ponedeljek zjutraj je krvnik Mausner izvršil ob pol 7. uri justifikacijo pred 150 gledalci. Smrt je nastopila po osmih minutah. Zanimivo je to, da je bil na istem mestu baš pred 29 leti, dne 29. marca 1897 obešen roparski morilec Pavel Ferme.

Občinske volitve v Trbovljah so minule brez kakih neredov. Zmagali so socialisti, ki imajo večino v občini. Liberalci so imeli dve listi; SLS je dobila tri mandate!

Kozje. V »Jutru« z dne 25. marca št. 59 se nahaja poročilo občnega zbora čitalnice v Kozjem! Med drugim pra-

vi poročevalec, da je Čitalnico podpiralo vse, kar je narodno misleče. Nadalje se pritožuje, da ima Čitalnica sovražnike. Čudimo se temu poročilu, ker še dosedaj ni bilo slišati, da bi kdo Čitalnice ne podpiral. Saj se je ob prireditvah udeležila vsaka hiša v trgu. Pač pa se nam čudno zdi, kako da je to poročilo samo v »Jutru«. Kaj pa drugi časopisi? Kje pa je sedaj tista nestrankarska Čitalnica, kar se je pri ustanovitvi tako zatrdjevalo? Gospodje, sedaj ste se sami popolnoma odkrili. Pa »Jutrovcem« ni zameriti: Saj ste tudi o zadnjem shodu bili zmožni napisati koš laži, da niti odgovora niso vredne. Zapomnite si — poznamo vas in vaše limanice!

Razširjenje delokroga podružnice SPD v Sevnici. Podružnica SPD v Sevnici je na pobudo planincev iz sosednih okrajev sklicala za preteklo nedeljo sestanek v svrhu pogovora o načrtih za intenzivnejši razvoj planinstva in tujskega prometa v Posavju. Sestanka so se udeležili v velikim številu Planinci iz Sevnice, Brežic, Zidanega mosta in Laškega. Po podpredsedniku sodniku dr. Oroženu stavljeni predlog za razširjenje podružnice na okraj Laško in prenos sedeža na Zidani most, kot centrum okrajev, je bil z odobravanjem sprejet. Podružnica bi imela tako dosti večji krajevni delokrog. Na sestanku se je opazilo, da imamo v naših vrstah dokaj navdušenih, idealnih in delavoljnih turistov. Omenjena širokovirna podružnica bi lahko postala predlaganim potom ena najmočnejših in najdelavnejših v Sloveniji. Tako se je članstvo na primer z navdušenjem oprijelo misli, da se postavi na Lisci, ki jo poseša ob nedeljah na stotine izletnikov lep planinski dom. V sličnem dom naj bi se razširila tudi koča na Mrzlici. Ti načrti odpirajo članstvu iz laškega okraja izglede na skupna delovna torišča in izletišča s Posavčani. Prijave novih članov sprejemajo — v Trbovljah učitelj Anton Beg, v Hrastniku učitelj Miloš Roš, v Zidanem mostu učitelj Andrej Gostiša in v Laškem poštar Ivan Slavec. Novopristopivši člani plačajo: Vpisnine 10 D, letne članarine 25 D in za legitimacijo 10 D. Občni zbor podružnice se bode vršil dne 18. aprila t. l. v Zidanem mostu in se planinci ter ljubitelji narave vabijo za vpis med člane, da bodo že na tem občnem zboru deležni vseh društvenih pravic. Planinstvo je za povzdigo tujskega prometa velikanske važnosti.

Popust izletnikom, ki potujejo v Dalmacijo. Železniško ministrstvo je dovolilo 50 odstotkov popusta na železnica potnikom, ki potujejo v Dalmacijo ter se pri povratku izkažejo s potrdilom, da so preživeli vsaj 15 dni v kakem morskem kopališču. Izletniki kupijo celo karto, ki velja zopet za potovanje nazaj, če imajo potrdilo o 15 dnevnem bivanju v Dalmaciji. Nova določba stopi v veljavo 1. aprila, ter bo brez dvoma mnogo koristila našim morskim kopališčem. Dobro bi bilo, če bi se nudila enaka ugodnost tudi onim, ki pridejo v slovenska letovišča in zdravilišča.

Vlak povozil avto. V bližini Vukovara je naletel avto somborskega posestnika Beloševića pri prehodu čez progo na vlak. Lokomotiva je avto popolnoma zdrobila, tri osebe, ki so se nahajale v vozu, pa je udarec vrgel kraj proge, tako da so ostali vsi nepoškodovani.

Novi most med Sušakom in Reko so pričeli graditi ter bo že letos predan prometu. Svoj čas so D'Annunzijeve legijonarji porušili vse mostove med obema mestoma. Pozneje je bil eden zgrajen toda vsled živahnega prometa se je pokazala potreba še po drugem mostu.

Enotna akcija proti Kačakom sta sklenili naša država in Albanija. Zadnje čase je oživel gibanje Kačakov na našem in albanskem ozemlju. Izvršili so že več drznih vpadov v naše obmejne kraje ter oropali nekaj vasi. Naše in albanske obmejne čete bodo sedaj sporazumno nastopale proti Kačakom. Obenem se bo v trgovski pogodbi, katero sklene naša država z Albanijo še tekom aprila, ustavile posebne točke, ki bodo določale pogoje skupne akcije obeh držav napram obmejnemu roparjem.

Prerok v Hercegovini. V Mostarju vzbuja splošno pozornost neki Stjepan Manigodič, ki ima čuden dar prerokovanja. Dosedaj so se namreč obistinile vse stvari, katere je Manigodič že pred daljšim časom prerokoval. Tako je prerokoval svojemu prijatelju — uglednemu trgovcu — da se bo poročil in kmalu zopet ločil od žene. Prerokovanje se je uresničilo. Pozneje mu je rekel, da mu bodo tatovi pokradli ovce, kar se je v resnici zgodilo. Trgovec je prijavil tatvino orožnikom, ki so zaslišali tudi preroka. Tu je pokazal vnovič svoj nezmotljiv proroški dar. Povedal je orožnikom imena tatov, ne da bi te sploh poznal, ali kedaj o njih slišal. O čudnem preroku se sedaj govori po celi Hercegovini.

Davčna prostost za nove hiše. Veljavnost Uredbe z dne 19. julija 1920, (U. l., št. 291-91 ex 1920), ki dovoljuje za nove zgradbe daljšo davčno prostost, je potekla koncem kolektorskega leta 1925. Gospodarski krogi v Sloveniji, na čelu jim zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, so že tekom leta 1925 opozorili odločilne faktorje na nujno potrebo, da se navedena Uredba podaljša za dobo nadaljnjih treh let, to je do konca leta 1928. Ker je ta opozoritev ostala brezuspešna, je podpredsednik Centrale industrijskih korporacij, gospod dr. Windischer na zadnjem centralnem zboru znova opozoril na potrebo podaljšanja navedene uredbe v interesu okrepitve stavbnega gibanja in omiljenja stanovanjske bede. Kakor čujemo, je generalna direkcija neposrednih davkov upoštevala ta predlog in ga sprejela v finančni zakon za leto 1926-27, ki stopi v veljavo dne 1. aprila t. l.

Borza (Avala), dne 30. marca 1926. Zürich zaključni: Beograd 9.14, Pariz 17.82, London 25.25, Newyork 519.25, Milano 20.88 in pol, Berlin 123.65, Madrid 73.175, Brüssel 20, Amsterdam 208.13 tri četrta, Prag 15.385, Wien 73.26 in četrta, Budapest 0.007278, Bukarest 2.15, Sofija 3.74, Zagreb, devize: Pariz 195—197, London 276.10 do 277.30, Newyork 56.68 do 56.98, Wien 8.0065 do 8.0456, Praga 168.183 do 169.183, Berlin 1352.42 do 1356.42, Milano 227.87 do 229.07, Zürich 1093.532 do 1097.532.

Iz Maribora.

CERKVENA OPRAVILA

se vrše v Velikem tednu v stolnici po sledečem redu:

Sredo, četrtek in petek se pojejo ob 15. uri žalne jutranjice.

Veliki četrtek začetek sv. opravila od pol 9. uri in sicer: škofova pontifikalna sv. maša, blagoslovljenje sv. olj, slovesno sv. obhajilo, prenešenje Najsvetejšega v Križevno kapelo, umivanje nog. Ob 18. uri litanije trpljenja Gospodovega v Križevi kapeli.

Veliki petek začetek ob 8. uri: branje trpljenja našega Gospoda Jezusa Kristusa po sv. evangelistu Janezu, ob pol 9. uri počestitev sv. Križa, prenešenje Najsvetejšega v božji grob. Ob 17. uri zadnja postna pridiga, sv. križev pot in litanije trpljenja Gospodovega pri božjem grobu.

Veliko soboto začetek ob pol 8. uri: blagoslovljenje ognja pred cerkvijo, blagoslovljenje krstne vode, okoli 9. ure sv. opravilo. Ob 18. uri slovesno vstajenje s procesijo okoli cerkve, zahvalnica »Te Deum«.

Veliko noč ob 6. uri mesto pridige tiha sv. maša, nato blagoslovljenje velikonočnega jagnjeta, ob pol 7. uri peta sv. maša. Ob pol 10. uri slovesna pridiga, ob 10. uri škofova pontifikalna sv. maša, ob koncu apostolski blagoslov. Popoldne ob 17. uri pridiga, slovesne večernice in darovanje za farne uboge.

Načelstvo strokovne obrtne zadruge brivcev, lasničarjev in sorodnih strok v Mariboru, javi tem potom vsemu p. n. občinstvu in vsem svojim članom, da so brivnice in damski česalni saloni v celi mariborski oblasti v vseh krajih na velikonočno nedeljo, dne 4. aprila 1926 celi dan zaprte, na velikonočni ponedeljek, dne 5. aprila pa odprte od 7. do 12. ure dopoldne!

Štirje tički so se zbrali
in za vince so kvartali.
Kaj bi šel se Vam lagat,
»BUDDHA« čaj je bil pagat!

Hiše na srečkah, cenena stanovanja v novih zgradbah preskrbi novo organizirani gradbeni oddelek »Marstani« v Mariboru. 118

Bučno olje najboljšje vrste priporoča p. n. trgovcem J. Hochmüller, tovarna bučnega olja, Maribor, Pod mostom št. 7 (južna stran Drave.) Preša in menja se tudi za kmete. 113

V vinotoču v Peklu za lajtersberško opekarno se toči prvovrstno novo in staro vino po 8 do 14 D. Ob velikonočnih praznikih pri lepem vremenu vrtni koncert. Za obilni obisk se priporoča Andrej Janžekovič. 112

Trgovski dom v Mariboru

je najlepša in največja modno-manufakturna trgovina v Sloveniji.

Velika prodaja pomladanskega blaga se prične od

2. aprila

Vse blago je znižano. Oglejte si velikansko razstavo!

Likvidacijska prodaja

(radi zmanjšanja trgovine in delne oddaje lokalov v najem): različne opreme, posteljnine, preprog, lino-leja, zaves, namiznih, posteljnih in divanskih pregrinj, blaga za pohištvo in gradla za žimnice, otmari, divanov, foteljev, slik itd., kakor tudi vseh predmetov za opremo stanovanj. Samo kratek čas! Cene so za 20—50% znižane. Vsakdo si lahko ogleda vse, ne da bi bilo treba kaj kupiti. Razpošiljanje na deželo. Ceniki zastoj. — Trgovina s pohištvo Karol Preis, Maribor, Gosposka ulica 20.

Telefon 913

edino najboljši
šivalni stroji in kolese so le
Josip Petelinčič
Ljubljana

(blizu Prešernovega spomenika ob vodi)

znamke **Gritzner, Adler in Phönix**
za rodbinsko, obrtno in industrijsko rabo.

Istotam najboljši švicarski pletilni stroji znamke »Dahle«
Pouk o vezenju in krpanju brezplačen.

Večletna garancija.

Postranski zaslužek, primerno za vsakogar. Pojasnila proti znamki 6 din: Propaganda reklamna družba z. o. z., Ljubljana, Selenburgova ulica 7 II.

Potne kovčke, kasete

damske torbice, gamaše, nahrbtnike in razne torbarske izdelke v veliki izbiri priporoča

IVAN KRAVOS,

Maribor, Aleksandrova cesta 13. 116

Slovenske pesmi za citre

sestavil Ivan Kiferle, prodaja po originalnih cenah:

Jos. Höfer, Maribor, Ulica 10. oktobra 2.

Polnomastno sveže mleko

v vsaki količini, liter din. 2.75, čajno maslo prima kg din. 60, prvovrsten polemendolski sir kg din. 34, pri večjem odjemu znaten popust, nudi: Prva slovenska mlekarna, Maribor, Jenkova ulica 6. 101

ARGUS je naš najboljši domači obveščevalni zavod ARGUS ima v vseh mestih zanesljive poverjenike ARGUS daje obvestila o vsem, posebno pa o stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in zasebnih oseb ARGUS-ove informacije so vedno točne, izčrpne in hitre ARGUS se nahaja v Vuks Karadžića ulica 13, Beograd ARGUS-ov telefon: 6-33, brzojavni naslov: Argus.

FRANJO VRABL

zidarski mojster

Dušanova ulica 2 MARIBOR Betnavska cesta

se priporoča za vsa v stavbno stroko spadajoča dela v mestu in na deželi, katera izvršuje dobro, solidno in po najnižjih cenah. Načrti in proračuni brezplačno, če se mu delo poveri.

VOLTA

DOMAČA
ŽARNICA

TOVARNA
VOLTA D.D.
MARIBOR

Priporoča se

Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Za poljske križe

si mnogi želijo Kristusove podobe (korpuse), da ustreže ljudem, jih je oskrbela Tiskarna sv. Cirila v Mariboru, kjer se dobijo po sledečih cenah: 65 cm veliki po 550 din., 75 cm veliki po 600 din., 80 cm veliki po 700 in 800 din., 90 cm veliki po 800 din., 100 cm veliki po 950 din. in po 1280 din., 120 cm veliki po 1700 din.

Stenski križi

si leseno podobo (korpuse) stanejo: Veliki 90 cm po 42 in 77 din., 25 cm po 33 in 90 din., 30 cm po 77 in 100 din., 35 cm po 90 in 115 din., 40 cm po 140 din.

Stenski križi

si kovinsko podobo stanejo v raznih velikostih po 4, 12, 18 in 24 din.

Stoječi križi

si kovinsko podobo stanejo v raznih velikostih in izpeljavah po 22, 24, 28, 30 in 36 din. Izpeljava je zelo okusna in solidna ter se toplo priporoča, da si vsak, kdor križe potrebuje, iste kupi v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Denar naložite

najboljše in najvarnejše

pri

Spodnještajerski ljudski posojilnici v Mariboru,

Stolna ulica št. 6

I. Z. I. Z.,

Stolna ulica št. 6

Obrestuje hranilne vloge brez odpovedi po 6%,

na trimesečno odpoved po 8%.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Podružnica Maribor.

V lastni, novozgrajeni palači, Aleksandrova cesta 6, pred frančiškansko cerkvijo.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje! — Najvišje obrestovanje vlog na knjižice in v tekočem računu.

Pooblaščen prodajalec srečk drž. razr. loterije.